

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4-
pololetna . . . K 2-
četrtletna . . . K 1-

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 26.

V Ljubljani, dne 29. junija 1917.

Leto X.

Ljubljana, 26. junija 1917.

Zgodovinski trenutki gredo mimo nas. Grofa Clam-Martinitica, ki je prisegel Nemcem na znani binkoštni program vsenemških zahtev, danes ni več na krmilu države. Moral je vzeti slovo in odstopiti. Tako bo moral iti v Avstriji vsak, ki ne bo hotel vedeti, da je nemogoče več vladati preko Slovanov.

In kako so se zaljubili Nemci v svojo misel po nemški hegemoniji v Avstriji, po nemški Avstriji! Skušali so to stvar doseči potom zveze s Poljaki tako kot v davnih dneh. Toda Poljake je vojna bridko, bridko izučila! Gališki konservativec nima več v Galiciji danes v dobi demokratizma odločilne vloge, da bi sklepal kravje kupčije za hipne ponudbe tega ali onega značaja. Poljaki se zavedajo danes svoje slovanске skupnosti. In zato so odgovorili Clamu — da podpirajo vlado, toda brez ostalih Slovanov ne. Vsi Slovani morajo biti v bodočem kabinetu zastopani, tudi Čehi, katere je hotela vlada prezreti — tako se je glasil lakoničen odgovor Poljskega kola Clamu.

In Nemci so vabili s sirenskimi glasovi tudi nas Jugoslovane v svoje naročje. Veliko so nam obetali, da bi nas pridobili zase! Seveda ni teh obetov narekovala ljubezen do nas, ampak železna potreba. To bodo vedeli vsi nemški in nemčurski birokrati pri nas, kjer se skuša uresničiti pri vseh uradih ideja nemškega državnega jezika. Nemški listi so že vedeli povedati, da so Jugoslovani že pridobljeni za vladno večino. Kako so se varali!

Najvažnejši dogodek zadnjih dni pa je avdijenca načelnika »Jugoslovanskega kluba« dr. Korošca pri cesarju. Dr. Korošec je bil edini aktivni politik, katerega je cesar za časa te krize sprejel v avdijenci. V spremstvu dr. Kreka se je odpeljal dr. Korošec v Baden. V parlamentu so napeto pričakovali njegovega prihoda. Dr. Korošec je obrazložil cesarju v tričetrtturni konferenci težnje Jugoslovanov. Govoril pa ni samo kot zastopnik Jugoslovanov, ampak tudi kot pooblaščenec Čehov in Ukrajincev. Povedal je, da Jugoslovani, Čehi in Ukrajinci ne morejo podpirati vlade, kateri načeljuje Clam. Povedal je pa tudi, da se ne dajo Jugoslovani ločiti od Čehov.

Dr. Korošec je prišel v parlament in je poročal svojim klubovim tovarišem o poteku avdijence. Navzoči so bili zastop-

niki Poljakov, Čehov in Ukrajincev. Bil je to važen zgodovinski trenutek za Slovane, za Jugoslovane. Medtem se je Clam posvetoval s Poljaki! Bil je jako samozavesten. Kar naenkrat dobi telefonično obvestilo, da je cesar ostavko celokupnega kabineta sprejel. Clam je odšel k cesarju in se ni vrnil kot ministrski predsednik, ampak le še kot voditelj poslov do novega ministrstva. Slovani za grofom Clam-Martinitcem in Martinici ne bodo jokali.

Jugoslovani smo stali kar čez noč v ospredju vse avstrijske politike. Četrtekovi dogodki so veliki glasniki izredne važnosti jugoslovanskega vprašanja. Časopisje, nemško in nenemško je edino v tem, da so Clama vrgli Jugoslovani, ki so postali kar naenkrat odločilni jeziček na tehtnici avstrijskega političnega življenja.

In sedaj imamo že novo Seidlerjevo uradniško ministrstvo, ki je samo za to tu, da vzdrži državni stroj v redu, spravi državne potrebščine pod streho. Druga vprašanja pa bo rešil drug nov koncentracijski kabinet.

Jugoslovanski klub je sklenil, da bo glasoval temu uradniškemu ministrstvu za državne potrebščine, zato bo danes, v drugem branju, proračunski provizorij sprejet. Jugoslovani nismo proti državi, kakor nas obrekujejo Nemci, smo pa proti vsakemu, ki bi hotel vladati preko nas in proti nam, kot se je vršilo dosedaj.

Hočemo in zahtevamo lepših časov.

Republikansko stremljenje v Angliji.

Angleška je kraljevina, a kralj je takorekoč brez vladarske moči. Vlada se osredotočuje na ljudsko zastopstvo: parlament. A stremljenja, ki merijo za to, da bi postala Anglija prava ljudovlada po zgledu angleških zaveznic Francije in Združenih držav, postaja vedno silnejše. Odkar je postala Rusija tudi takorekoč ljudovlada, dasi še njena ustava ni določila, postaja seveda tudi v Angliji republikanska struja močnejša.

V angleškem listu »Times«, ki spada med najuglednejše angleške liste in ki ga posebno čitajo inozemci, je objavil znani angleški pisatelj Wells članek, v katerem je pisal:

»Naši prijatelji v republikah Ru-

sije, Amerike, Francije in Portugalske naj izvedo, da se tudi med nami nahaja močna struja, ki se zavzema za republiko. Krona in žezlo sta tudi za Angleže le še zgodovinske vrednosti. Naše prepričanje je naperjeno proti dinastičnemu načelu, ki je skozi stoletja razdvajal in grenil človeški duh.«

Na to poročilo se niso dolgo časa ozirali. A kmalu nato so objavile zopet »Times« dopis, ki ga je bil poslal politični pisatelj Frederic Harrison. Med drugim je izvajal dopisnik: »Vojska se bo končala, če se bo hitro zrušil njen povzročitelj: strašni cezarizem. Grozen padeč carjevega prestola je pretresel celo nemško pleme, nudi se nam ugodna prilika. Ko se je pričela vojska, ni nobena reč na sovražnika in na nevtralce tako zelo vplivala, kakor je vplival izvrstni sklep zaveznikov, da ne bodo sklenili nobenega posebnega miru. Zdaj je napočil tisti čas, da se dogovorimo o pristavku: Nobenih pogajanj s kakim Hohenzollercem ali s kako drugo nemško vladarsko hišo! — Sedanja vojska je zadnji velikanski boj med carizmom in svobodno Francijo, Ameriko, Kitajsko in zdaj tudi Rusijo. Tretjina celega človeštva je brez cesarjev; v Petrogradu se pač ne bo kmalu ponovil carizem. Naša lastna dežela je pravzaprav republika z dednim glavarjem. Naznanimo in obvestimo osrednje velesile, da zvonijo mrtvaški zvonce cesarstvom...«

Ta blazna izvajanja so objavili v »Timesu« z velikim nadpisom: Nobenega miru s Hohenzollerci.

Umljivo je, da kralj Jurij v takih okolnostih ne vidi rad, ker piše sporazumovo časopisje, naj se odstavi grški kralj in da naj se proglasi grška republika.

Gre mu za krono in za prestol. Zgledi, to so hude reči. V Rusiji so strmoglavili monarhijo, v Italiji lahko pade vsak trenutek. Portugalska je že tudi nekaj let republika. Tudi na Španskem dvigajo republikanci zelo drzno svoje glave, podkupljeni z angleškim denarjem, da bi strmoglavili kralja. V Nemčiji dela tudi angleški denar na padeč monarhije. Sicer je pa tudi Wilson brzojavil Poincaréju, da je šel na vojsko proti Nemčiji, ker se vlada monarhistično.

Glasiuk.

Avstrijske kršćanske tobačne delavske zveze.

Soli.

Čista sol, na zraku posušena, vsebuje 39.6 delov natrija in 60.4 delov klora, mala primes kloromagnezije in klorovega apna dela sol hygroskopično. Ako nam da raztopina 100 delov vode 27 delov soli, pravimo, da ima taka nasičena raztopina 27% ali 27 stopinj (gradov).

Kuhinjska sol, morska in kamnena sol.

Kuhinjska sol (Na Cl), slan kamen ali kamena sol se nahaja v naravi razširjena skoro bi rekli v neizčrpilivi množini.

Pri kamni soli se nahajajo večkrat lepo kockasti, prozorni kristali ali kosi zrnatega setava, bele, rumene, rdeče barve, ki tvorijo s sadro in slano glino prostrane in debele sklade (sloge) soli v zemlji. Marsikje se taki skladi dvigajo do površja zemlje vendar moramo navadno globoko kopati, da pridemo do njih.

Kamneno sol dobivamo na različne načine. Kjer se nahaja kamnena sol povsem čista, tamkaj enostavno lomijo in pošiljajo v trgovino pod imenom kamnena sol ali slan kamen, kjer je pa onečiščena, jo poprej ločimo od primesi.

Največji, že par sto let stari rudniki kamnene soli so v Vjelički na Galiskem. Odtod jo dobivamo v trgovino v velikih sodom podobnih koničnih (balvanostih) kosih ali kakor debel prah ali droben pesek = minucijska sol.

Rudniki kamnene soli, ki je na površini pokrita s pisano plastjo kalijeve grenke soli, ter je danes v kemičnem oziru kalijeva sol zelo važna, so pri Strassfurtu na Nemškem, na Solnograškem v Avstriji, pri Aussee na Štajerskem, Halleinu in Szovara (Ogrsko).

Iz postranskih ostankov slanice (v varilnih kotlih) takozv. slane lužine varijo, prekuhavajo v nekaterih solinah ter pridobivajo iz nje brom, n. pr. v Strassfurtu, Kreuznachu itd.

Razen kamnene soli imamo v trgovini tudi še varjeno sol (Sudsalz) in morsko sol. V ta namen izkopljejo pripravne jame in jih napolnijo z vodo, v kateri se raztopi kamnena sol. Neraztopne primesi se sesejejo na dnu. Kadar je voda nasičena soli, da ima 16 odstotkov soli ali več, napeljejo slanico v solovarnico (Salzsiederei) kjer se izpariva voda v elikih varilnikih (solovarskih kotlih) ali ponvah. Končno ostane na dnu čista, bela sol, ki jo zovemo varjena sol (Sudsalz).

Da se prihrani gorivo, napeljejo pri nas v Istriji in Dalmaciji pa tudi drugod po letu slanico, preden poteče v solovarski kotel, na veliko skladalnico vejevja, to imenujejo solovarsko krado (Gradierwerk). Na njej se izpari kolikor moči vode, da postaja slanica gostejša in na soli bogatejša.

Na severnih krajih koncentrirajo morsko vodo z zmrznenjem, to se pravi, jo pustijo, da zledeni in konečno tako zgoščeno slanico varijo.

Avstroogrška dobiva veliko množino soli iz svojih slanah studencev. Tudi Bosna v okolici Tuzle daje nam iz svojih slanah vrelcev nad 50.000 kg soli.

Morska sol se dobiva iz morske vode, ki ima povprečno do 2.5% kuhinjske soli v sebi.

V to svrhu se spusti morska voda v plitve gredice takoimenovane soline, da izhlapeva na solncu ter izloča na dnu najprej kalcijev sulfat, potem pa natrijev klorid.

Razne druge soli bi pogrenile morsko sol, zato se zopet odvajajo. — Največje soline so v Avstriji na polotoku Pelješan blizu Dubrovnika, na otoku Paču in Rabu, ki dajejo erarju letno nad 8 milijonov kilogramov morske soli.

Znamenite soline so tudi v kopru ter Piranu v Istri.

Morska sol je bela, slanega okusa, druge trdotne stopnje, je 2.2 težja od vode in sestoji iz klora, in natrija; v vodi se lahko topi in ima nasičena 27% soli. — Sol je v naši monarhiji državni monopol.

Denaturirana sol.

Sol, ki jo rabijo tovarnarji v obrtne svrhe, ali kmetovalci za rejo živine, se prodaja po finančni oblasti cenejše kot navadna sol, ali zato ne sme biti čista in jo finančne oblasti nalašč onečistijo ali denaturirajo (s sajami, rusi, kredo, pelinom itd.), da jo človek (občinstvo) za sebe ne more rabiti, zato jo imenujemo denaturirano sol. Avstro-Ogrska proizvaja letno blizu 3 milijone meter. stotov soli.

Sol nam služi kot začimba jedi, za soljenje (prepariranje) mesa, iz nje delajo solno kislino (H Cl), sodo (Na₂ CO₃), in milo, pri metalurški izdelkih ter kot ohranjevalno in antiseptično sredstvo.

× × ×

Preskuševalnice ali presojevalnice cen

imajo nalogo, da podpirajo delovanje sodnih, drugih državnih oblastev in centralne komisije za preskušanje cen ter postavljajo vodilne cene (Richtpreise). V tem oziru oddajajo svoja mnenja o primernosti cen sodnim oblastvom ter pojasnila in mnenja o razmerah v cenah državnim oblastvom ter pojasnila in mnenja o razmerah v cenah državnim oblastvom sploh in podpirajo oblastva pri nadzorovanju prestopkov zoper predpise, ki uravnavajo ta promet. Sodišča bodo zahtevala mnenja preskuševalnic posebno tedaj, če so politična oblastva zasegla blago, pa se glede cene niso mogla izvensporno zediniti s strankami. Če je nakupna cena zaseženega blaga vsled verižne trgovine ali kakih drugih mahinacij dosegla čezmerno višino, se na ta čezmerni povisek ni ozirati. Istotako morajo presojevalnice izdajati sodiščem ali državnim pravdnistvom svoja mnenja v kazenskem postopanju radi zahtevanja čezmernih cen (zoper navijalce cen) o tem, ali je cena, ki jo je zahteval obdolženec, izrabljajoč po vojnem stanju provzročujoče izredne razmere, očitno čezmerna ali ne. Če se preskuševalnica izjavi, da je bila cena očitno čezmerna, mora označiti tudi ceno, ki jo je spoznala za primerno. Pa tudi drugim državnim oblastvom mora presoje-

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Dolgo je zadrževal gospod pl. Vlierbeke svojo sapo in je s svojimi pogledi ljubkoval ljubezljivo, deviško bitje. Premagan po globokem ginjenju je dvignil glavo in oči proti nebu in je tiho, navdušeno govoril:

»Hvala ti, vsemogočni oče; srečna je! Naj se nadaljuje moje mučeništvo na zemlji; a moje trpljenje doseže usmiljenje nasproti njej! . . . Milost, zaščito mojemu otroku; naj se uresniči njen sen, o Bog!»

Po tej kratki, a vroči molitvi se je usedel na drugi stol; previdno je položil roko na mizo, da nasloni na njo glavo. Sladko se je smehljaj in občudoval deklet. Deviška lepota njegove hčerke ga je veselila; vse svoje trpljenje je trenutno pozabil; radostno jo je gledal; na njegovem obrazu se je ponavljaj vsak pokret finih deklinskih potez.

Sramežljiva rdečica ji prešine čelo; ustnice se ji hitreje premikajo. Oče jo

opazuje pozorno; dasi ni govorila, je le ujel kakšno besedo.

Veselo govori sam sebi:

»Gustav! O Gustavu sanja! Njeno srce soglašajo z mojimi željami. Naj se posreči, Bog daj! Da, dete moje, odpri svoje srce opojnemu čustvu upanja . . . sanjaj, sanjaj . . . kdo ve . . . a ne, ne zagrenimo si mrzlo sliko resnice v tem srečnem trenutku! Naj spi, spi; tvoja duša naj se topi v mili čarobni reki vzbujajoče se ljubezni . . .

Še nekaj časa opazuje gospod pl. Vlierbeke, občudujoč dekletico sede. Nato vstane, stopi za njo in jo poljubi na čelo.

Še na pol v snu odpre počasi oči; a komaj zapazi, kdo jo je prebudil, ko ga objame, se mu obesi ljubkajoč ga na vrat, ga vroče otroče poljubljuje in ga veliko reči vprašuje.

Plemič se izvije objemu svoje hčerke in ji šaljivo reče:

»Zdi se mi, Lenora, naj te ne vprašam, kaj lepega si brala?»

»O, oče,« jeclja Lenora, »veš, tako čudno je moje občutje! Ne vem, kaj mi je, niti pozorno ne morem brati.«

»Dete moje, ne žaluj za to! Vsedi se; nekaj važnega ti moram povedati . . . Kajne, ne veš, zakaj sem bil danes v mestu?»

»Zakaj?»

»Jutri bomo imeli pri kosilu goste.«

Dekle je odgovor presenetil. Začudeno je pogledalo.

»Gospod Denecker bo prišel; saj poznaš bogatega trgovca, ki sedi v cerkvi poleg mene. Grad pri Egelovem bazarju je njegov.«

»Da, poznam ga. Saj me vedno ljubezljivo pozdravlja in mi vselej pomaga iz voza, kadar se pripeljemo k cerkvi. Toda . . .«

»Z očmi me poprašuješ, če bo prišel sam . . .« odgovori oče. »Ne, Lenora, ne bo prišel sam.«

»Gustav!« vzklikne nehote deklet veselo presenečeno, zelo se ji zardeči lice.

»Res, Gustav bo prišel z njim,« odgovori pl. Vlierbeke. »A ne tresi se in ne boj se me, ker se tvoja duša odpira nevede novim čuvstvom. Med menoj in teboj ne more biti nobene skrivnosti, katere bi ne odkrila moja ljubezen.«

DEŽELNO GLEDALIŠČE
LANDES THEATER

KINO CENTRAL

Petek 29., Sobota 30. junija, Nedelja 1. julija,
Ponedeljek 2., Torek 3. julija.

Najzanimivejši vseh vojnih filmov!

Deseta soška bitka.

Trije oddelki.

Izvirni posnetki 14. operaterjev v
najsrednejših postojankah.

**Največji svetovnozgodovinski
dogodek v filmu!**

**Naše junaške čete pri
- obrambi sovražnih -
napadov. Naši hrabri
- letalci na straži v -
Adriji. Posnetek s zrakoplova.**

**Naš cesar pri naših
junakih med bitko. -
Naše zmagovalno ne-
prekosljivo topništvo -
v bobnečem ognju itd.**

:: Prednašanje tega najaktualnejšega filma traja nad eno uro. ::

Samo 5 dni v Ljubljani.

Poleg tega še drugi sijajni filmi.

Vsled silno drage nabave tega filma 10 vinarjev zvišana vstopnina.

Predstave se vrše:

v petek 29. junija ob $\frac{1}{2}$ 10. in 11. uri dop., ob $\frac{3}{4}$ 2., 3., $\frac{1}{2}$ 5., 6., $\frac{1}{2}$ 8. in 9. uri zvečer. (Dopoldanski predstavi in predstave ob $\frac{3}{4}$ 2. in 3. uri popoldne pristopne tudi mladini.)

V soboto 30. junija ob 4., $\frac{1}{2}$ 6., 7. in 9. uri zvečer. (Ob 4. uri popoldne pristopno tudi mladini.)

V nedeljo 1. julija ob $\frac{1}{2}$ 10. in 11. uri dopoldne, ob $\frac{3}{4}$ 2., 3., $\frac{1}{2}$ 5., 6., $\frac{1}{2}$ 8. in 9. uri zvečer. (Ob $\frac{1}{2}$ 10. in 11. uri dop., ob $\frac{3}{4}$ 2. ter ob 3. uri popoldne pristopno tudi mladini.)

V ponedeljek 2. in torek 3. julija ob 4., $\frac{1}{2}$ 6., 7. in 9. uri zvečer. (Ob 4. uri popoldne pristopno tudi mladini.)

Izpremembe si ravnateljstvo pridrži.

DEZELNO GLEDALISČE
LANDES THEATER

KINO CENTRAL

Freitag 29., Samstag 30. Juni, Sonntag 1. Juli,
Montag 2. und Dienstag 3. Juli:

Der grossartigste aller Kriegsfilme!

Die zehnte Isonzoschlacht.

 Drei Abteilungen.

Authentische Aufnahmen von 14 Operateure in den vordersten Stellungen.

Das größte weltgeschichtliche Ereignis im Film!

Unsere heldenhaften Sturmtruppen bei der Abwehr der feindlichen Angriffe. *

Unsere tapferen Flieger auf der Wacht in der Adria. *

(Aufnahmen vom Flugzeug aus.)

Unser Kaiser bei unseren Helden während der Schlacht. Unsere * siegreiche, unübertroffene Artillerie im Trommelfeuer etc. *

Vorführungsdauer dieses aktuellsten Filmes über eine Stunde.
Zu sehen nur 5 Tage in Laibach.
Dazu noch andere glänzende Lichtspiele.

Wegen grossen Anschaffungskosten d. Films 10h Erhöhung d. Eintrittspreise.

Vorstellungen finden statt:

Freitag 29. Juni um $\frac{1}{2}$ 10 und 11 Uhr vormit., um $\frac{3}{4}$ 2, 3, $\frac{1}{2}$ 5, 6, $\frac{1}{2}$ 8, 9 Uhr abends. (Die Vormittagsvorstellungen und die Vorstellungen um $\frac{3}{4}$ 2 und 3 Uhr nachmittags auch für Jugendliche.)

Samstag 30. Juni um 4, $\frac{1}{2}$ 6, 7 und 9 Uhr abends. (Um 4 Uhr nachmit. auch für Jugendliche.)

Sonntag 1. Juli um $\frac{1}{2}$ 10 und 11 Uhr vormit., um $\frac{3}{4}$ 2, 3, $\frac{1}{2}$ 5, 6, $\frac{1}{2}$ 8, 9 Uhr abends. (Die Vormittagsvorstellungen und die Vorstellungen um $\frac{3}{4}$ 2 und 3 Uhr nachmit. auch für Jugendliche.)

Montag 2. und Dienstag 3. Juli um 4, $\frac{1}{2}$ 6, 7 und 9 Uhr abends. (Um 4 Uhr nachmit. Vorstellung auch für Jugendliche.)

Veränderung behält sich die Direktion vor.

valnica podajati izjave in mnenja o razmerah v cenah; v poštrev pridejo zlasti mnenja izdana političnim oblastvom, predno se določijo najvišje ali maksimalne cene, ter mnenja za policijska oblastva, katera le-ta rabijo pri ovadbah o prestopkih, glede katerih razsojajo sodišča. Istotako se bodo policijska ali varnostna oblastva obračala na preskuševalnice cen sploh pri zasledovanju prestopkov zoper predpise, ki so se izdali za promet s potrebščinami. Presojevalnice so dolžne na stavljena vprašanja odgovarjati natančno in razločno. Preskuševalnica cen sme za svoje področje postaviti vodilne cene za potrebščine ter te cene tudi izpreminjati in odpravljati. Po § 20. v začetku omenjene cesarske naredbe se kaznuje pri sodišču z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, kdor zahteva izrabljajoč izredne po vojnem stanju povzročene razmere očitno čezmerne cene, si jih da sebi ali komu drugemu dovoliti ali obljubiti. Poleg zaporne kazni se lahko naloži denarna globa do 20.000 K. Bistvo vodilne cene pa obstoji ravno v tem, da varuje pred zasledovanjem po § 20. ces. naredbe, ta cena naj bi bila torej nekako vodilo ali navodilo krogom, katerih se tiče. Tržni organi se morajo ozirati na obstoječe vodilne cene za živila, kadar določajo dopustne prodajne cene za trg. Če je presojevalnica cen za kako potrebščino postavila vodilno ceno, pa se pri kakem svojem mnenju ne drži te cene, mora svoje mnenje utemeljiti. Na kaj naj se pa ozira preskuševalnica, ko postavlja ali določa vodilne cene? Po § 13. razglašča ministrstva za ljudsko prehrano z dne 1. maja 1915 se morajo poleg obratnih stroškov, povprečnega državljanskega dobička, krajevnih razmer in vodilnih cen, ki s ose morda že postavile v sosednjem okolju, vpoštovati prevozni ali prenosni stroški in pravilno razmerje cen za 1. surovino, polsurovino in izdelek, 2. za blago, ki je naj proda izedlovalec, trgovec na debelo in trgovec na drobno, 3. za one dobrine ali ono blago, s katerim se tudi ne morejo zadovoljiti enake potrebe. Presojevalnica cen mora vodilne cene, ki jih je

določila, proti potrdilu pismeno sporočiti deželnemu političnemu oblastvu. Če deželno politično oblastvo tekom osmih dni ne ugovarja tem cenam, jih preskuševalnica na običajni način razglašča in naznani sosednim preskuševalnicam, trgovski zbornici, kmetijski družbi in vsem političnim okrajnim oblastvom v področju ter političnemu deželnemu oblastvu. Če so za kak predmet določene že maksimalne cene, ni preskuševalnica upravičena postavljati vodilnih cen za tak predmet. Presojevalnica cen obstoji iz predsednika, njegovega namestnika in dvanajstih udov. Vsem pritičejo pravice in dolžnosti javnih uradnikov, zlasti pa morajo molčati o vesh poslovnih in obratnih razmerah, za ktere so izvedeli kot udje preskuševalnice. Preskuševalnico skličče po potrebi predsednik, če pa zahtevajo vsaj štiri udje ali deželna vlada ozir. urad za ljudsko prhrano ali centralna komisija za preskušanje cen, se mora sklicati seja. seja. Seja se vrši, če je navzoča vsaj polovica udov, če jih pa ni polovica, sme predsednik določiti, ali se razprava kljub temu vrši ali ne. O razpravah, ki pa niso javne, se napiše zapisnik. Mnenja ali izjave daje predsednik po svoji najboljši vesti in vednosti vpoštevajoč vse izjave, ki so mu jih dali udje, in na podlagi lastne presoje položaja. Proti mnenju, ki je sklence predsednik, udje presojevalnice nimajo pravice ugovarjati, vendar pa sme vsak ud oddati svoje posebno mnenje, ki se pridene predsednikovemu mnenju. Presojevalnica ali preskuševalnica ima pravico zaslišavati izvedence in pojasnilnike. Vsakdo je dolžan slušati vabila preskuševalnice, odgovarjati na stavljena vprašanja in izpovedati, kar se zahteva od njega. Izjeme so iste kakor pri kazenskopravnem postopanju. Izvedence ali pojasnilke, ki se ne marajo odzvati vabilu presojevalnice ali ne marajo podati svoje izjave ali izpovedi, sme politično oblastvo kaznovati z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do 3 mesecev. Pojasnilke, ki vedoma neresnično odgovarjajo pred preskuševalnico, kaznuje politično oblastvo z zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg tega

se jim more še naložiti denarna kazen do 10.000 K. Predsednik preskuševalnice more v sporazumu s pol. okr. oblastmi nastaviti posebne nadzorovalne organe, ki naj nadzorujejo promet s potrebščinami in sodelujejo pri zasledovanju prestopkov zoper predpise, ki uravnavajo tak promet. Takim legitimiranim nadzorovalnim organom mora biti dovoljen vstop v poslovne obratne in skladiščne prostore ter vpogled v poslovne zapiske. V zasebna stanovanja pa smejo priti le tedaj, če se izkažejo s posebnim oblastvenim ukazom. Kdor zabrani nadzorovalnim organom vstop v svoje obrtne, skladiščne ali druge prostore ali vpogled v svoje poslovne zapiske ali kdor ne mara podati pojasnil ali jih vedoma poda napačno, se kaznuje pri političnem oblastvu z denarno kaznijo do 5000 kron ali z zaporom do 3 mesecev.

Nikeljnasti novci po 10 vinarjev se z 31. decembrom 1917 spravijo iz prometa, vendar jih državne blažajne sprejemajo še do 30. aprila 1918. Namesto teh se bo izkovalo za 58 milijonov kron po 20 in 2 vinarja iz železa.

Uravnava prometa s svežim sadjem. Odredba z dne 31. maja 1917 uravnava promet s svežim sadjem po naslednjih določilih: Kdor hoče s sadjem kupčevati, potrebuje posebno dovoljenje od preskrbovalnega mesta za sočivje in sadje, ki bo imelo deželna mesta v vsaki kronovini. Dovoljenje se praviloma da le takim osebam, ki so trgovino s sadjem izvrševali v Avstriji že pred 1. avgustom 1914. Ta določba ne velja za prodajo lastnega pridelanega sadja, za prodajo malih prodajalcev konsumentom in za nakup za gospodinjstvo. Trgovci, velekonsumenti in predelovalci, ki so navezani na dovoljenje, morajo množino sadja, kadar doseže najmanj 1000 kg, naznaniti na predpisani zglasilnici tekom 24 ur pristojnemu deželnemu mestu. Pošiljatve svežega sadja v množini 500 kg ali več smejo železnice in parobrodna podjetja prevzeti le tedaj, če je voznim dokumentom priložena transportna dovolilnica. a izvoz iz Avstrije je pri vsaki množini sadja potrebna transportna

Dekle je pogledalo očetu globoko v oko, kakor da hoče razvozljati zagonetko. A kar se ji nekaj posveti; objame očeta, skrjuje svoj obraz na njegovih prsah in šepeta:

»Oče, ljubi oče, tvoja dobrota presega vse meje.«

Plemič se je prepustil za trenutek nežnemu ljubkovanju svoje hčere, a polagoma se mu je omračil obraz, solza je zalesketala v obeh. Globoko ginjen je govoril:

»Lenora, naj pride karkoli, kajne, vedno boš ljubila svojega očeta?«

»O vedno, vedno!« je zaklicalo dekle.

»Lenora, dete moje! Tvoja ljubezen mi je plačilo in moje življenje na svetu. Ne oropaj nikdar tega edinega tolažilja mojemu srcu!«

Žalosten očetov glas je hčerko zelo gnil. Brez besedi mu je segla v roke, položila glavo na njegove prsi in pričela tiho plakati.

Nekaj trenutkov se ni premaknila; bila je zelo razburjena. Ni bila ne vesela ne žalostna.

Očetov obraz se je izpremenil. Resne so bile poteze na njem. Zmajal je z glavo,

kaor da nekaj sam sebi očita. Čudne besede so res izrazile čustvo njegove duše, da nekdo drugi deli ljubezen z Lenoro, da morebiti se bo za vedno od njega ločila.

Pripravljen je bil za vsako žrtev, bodisi še tako veliko, samo da osreči svojega otroka. A kljub temu je samo pri misli na ločitev njegovo očetovsko srce krvavelo. Grajal se je zdaj zaradi takega samoljublja. S silo je pregnal žalostne misli. Nežno je dvignil svojo hčerko rekoč:

»No, no, Lenora! Veseli se in zopet se raduj! Sreča je, če se more srce, kadar je prenapolnjeno, zljajšati. Veliko ti moram še razložiti, da bomo sprejeli svoje goste tako, kakor se spodobi.«

Tiho je ubogalo dekle in je počasi sledilo očetu; iz njenih lepih oči so pa še vedno lile solze.

* * *

Gospod pl. Vlierbecke je sedel čez nekaj ur v veliki dvorani svoje hiše pri mali svetilki, naslonjen z roko na mizo. Soba je bila prazna in pusta; razsvetljena je bila le na enem mestu, vsa kota so pa bila mrtva in žalostna. Luč je metala dolge žare po stenah; stare slike, ki so jih krasile, so pa

trdovratno strmele z nepremičnimi pogledi na mizo.

V tej temi in v tej tišini se je tem bolj razločil lepi, mirni plemičev obraz: strmel je v temno noč, kakor da nekaj poslušča.

Previdno je vstal. Po prstih se je podal v drugi konec dvorane, kjer je obstal in poslušal pri zaprtih vratih.

»Spi,« je šepetal.

Pogledal je kvišku in vzdihnil:

»Bog naj te v tvojem počitku ščiti!«

Šel je nazaj k mizi, prijel luč in odprl veliko omaro, ki je bila vzdana v steno. Z eno nogo je pokleknil in vzel iz najspodnejšega predala servijete in namizni prt; razvil jih je in natančno pregledoval, če so popolnoma snažni. Zado voljno se je smehljaj, ker ni našel ničesar, kar bi mu ne bilo všeč.

Vstal je in stopil k mizi s košarico, iz predala mize je vzel malo, volneno cunjico in kos krede, ki jo je razpolovil z nožem. Pričel je nato čistiti žlice in vilice, ki jih je jemal iz košarice. Osnažil in zlikal je tudi drugo namizno posodo, ki je bila večinoma srebrna, kar je kazalo na premožnost.

dovolilnicah. Če se ne ravna po teh določbah, lahko politične oblasti sadje zasežejo. Prestopki se kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zapornom do 6 mesecev. Naredba stopi v veljavo 15. junija leta 1917.

Uvoz sadja in sočivja v Avstrijo uravnava naredba z dne 14. maja 1917. Kdor uvaža sočivje ali sočivne preparate, sadje ali sadne preparate, je dolžan dospetje blaga v Avstrijo neutegoma in najkrajšim potom s podatki o vrsti in množini blaga ter kraja, kjer leži blago, naznaniti preskrbovalnemu mestu za sočivje in sadje na Dunaju, I., Plankengasse 4 (brzjavni naslov Geos.) ter na zahtevo prodati sadje temu ali od tega mesta določenemu mestu. Preskrbovalno mesto se mora najkasneje tekom treh dni po prejemu naznanila izjaviti, če blago prevzame, sicer lastnik lahko v zmislu zakonitih določb razpolaga z blagom. Prevzemna cena se določi po dogovoru prevzemnega mesta in lastnika; če se ne zedinita, določi ceno urad za ljudsko prehrano.

Promet z žitom, moko in stročnimi sadeži. Vladna naredba z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235, urejuje promet s temi predmeti glede letine 1917. Ker je naredba obširna, se omejujemo na najvažnejše. Žito in stročni sadeži so s trenutkom, ko se ločijo od njive, v korist države zaplenjeni. Vse pogodbe glede nakupa žetve so prepovedane in neveljavne. Zaplenjeno žito se ne sme ne predelati, porabiti, pokrmiti, niti prostovoljno ali prisilno prodati. Vojožitni prometni zavod mora zaplenjena živila nakupiti za ceno, ki jo določi urad za ljudsko prehrano. Politične oblasti bodo izvršile zapisovanje zalog, ki jih mora vsakdo priglasiti. Za pošiljatve žita in stročnic je treba transportne dovolilnice. Druge določbe so manj važne, vendar jih mora vsak lastnik teh živil poznati, zato naj si to naredbo omisli.

Redek jubilej. Sedemdesetletnico mašniškega posvečenja bo obhajal 31. julija preč. g. kanonik Mihael Tavčar, dekan v Žužemberku. Jubilar je rojen 25. septembra 1823 na Bledu. Naše najiskrenejše čestitke.

Socialni drobiž.

Zgodnji krompir letine 1917. Promet z zgodnjim krompirjem z ozirom na potrebo hitre porabe ne bo omejen.

Promet s kavinimi zmesmi in surrogati. Naredba z dne 21. maja 1917, drž. zak. št. 230. Kavine zmesi ne smejo vsebovati več kakor polovico zrnate kave. Pr-mešanje zrnate kave k pecivu in slaščičam ter sladoledu je prepovedano. Za obrtno izdelovanje in prodajo kavinih zmesi je potrebno dovoljenje urada za ljudsko prehrano. Prošnje za tako dovoljenje morajo izdelovalci vložiti pri vojni kavini ventrali na Dunaju I., Elisabethstrasse 1, ter priložiti vzorec in navedbo sestavin, iz katerih se zmes izdeluje, ter proračun izdelovalnih stroškov. Urad za ljudsko prehrano določi pri podelitvi dovoljenja ceno za nadrobno prodajo. Kavine zmesi se smejo prodajati le proti kavinim kartam, toda v dvojni množini kakor zrnata kava. Kavine zmesi pridejo v promet le v papir-

natih ali lesenih zavojčkih, na katerih mora biti označena izdelujoča firma, označba kot kavina zmes, teža in cena za nadrobno prodajo. Kavine surogate, t. j. izdelke, ki ne vsebujejo zrnate kave, smejo izdelovati in prodajati trgovci brez posebnega dovoljenja. Ječmenova kava (pražen ječmen) se sme prodajati nezavita za ceno največ 1 K 20 vin. v lesenih zavitkih ali v takih iz kartona. Označba na zavojih mora biti enaka kakor pri zmesih. Urad za ljudsko prehrano lahko izjemoma določi višjo ceno kakor 2 K za kilogram. Moka iz cikorije ali repe v vrečah se sme prodajati le izdelovalcem kavinih sudogotov za najvišjo ceno 138 K za 100 kg. Posredovalna trgovina za to moko je prepovedana. Izvažanje kavinih zmesi in surrogatov v izvenavstrijske kraje je dovoljeno le proti transportnim dovolilnicam, ki jih daje urad za ljudsko prehrano. Pogodbe, ki nasprotujejo določilom te naredbe, so neveljavne. Vse tozadevne izdelke, ki ne odgovarjajo tem predpisom, je treba priglasiti uradu za ljudsko prehrano, ki bo razpolagal z blagom. Prestopki te naredbe se kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zapornom do šestih mesecev. Naredba je stopila 21. maja 1917 v veljavo.

Zasežena žetev. Dne 26. maja t. l. je izšla v državnem zakoniku pod št. 235. naredba celokupnega ministrstva, ki določa, da se tudi letos zaseže vsa letina žita in stročnic v prid države. K žitu se prišteva: pšenica, pira, rž, sorščica, ječmen, ajda, oves, proso, turščica s kerži vred ter tudi zadnje žito. K stročnicam glasom naredbe spadajo: leča, fižol vseh vrst, grah ali grašica. Zasega se prične v onem času, ko se žito ali stročnice ločijo od polja. Koroza in sočivje (grah, fižol), ki se vživa kot zeleno sočivje, sta od zasege izvzeta. Zasega ima učinek, da se zasežene reči ne smejo niti podelovati ali porabljati, niti prostovoljno ali prisilno prodajati. Vsa pravna opravila, ki greše proti predpisom te naredbe, so nična. Kmetovalci smejo kljub zasegi za preživljanje pripadnikov svojega gospodarstva, vstevši upravičence do prevžitka, delavce in nameščence, ki jim gre prosta hrana, mlinski izdelki ali krušno žito za preživo ali mezdo, porabljati zaseženo žito in sočivje lastnega pridelka in sicer v meri, ki je postavno določena. Ravnotako smejo ti porabljati vkljub zasegi za setev potrebne množine žita in sočivja in sicer v izmeri, ki jo določi oblastvo. Te kot tudi druge določbe te naredbe se v bistvenem ne razločujejo od določb lanske tozadevne naredbe, novo je v letošnji to, da je povsodi stopil na mesto ministrstva za notranje stvari urad za ljudsko prehrano in da se bo osebam, ki bi svoje žito skušali odtegniti oddaji, t. j. če bi ga poskrili,

zamolčali ali komu drugemu oddali, odvzeto vse žito in bodo potem morali jemati moko kot drugi na karte. Naredba je dobila moč z dnem razglasitve.

Državno zavarovanje otrok uvedejo na Bavarskem; bavarska vlada bo dotično predlogo še to jesen izročila deželnemu zboru.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Pristopajte k Jugoslovan.
Strokovni Zvezi!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti števil. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg števil. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platnjeni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. **Vedno sveže blago!**

Veliko skladišče v prvem nadstropju

Veliko skladišče v prvem nadstropju